

A honismereti táborok jelentősége¹

Az elmúlt esztendőben a Hazafias Népfrent Országos Tanácsa mellett működő Honismereti Munkabizottság két, gyűjtőmozgalmunkat is közelről érintő területen kezdeményezett és végeztetett országos felmérést és helyzetelemzést. Az egyik ezek közül a *honismereti szakkörök számának és helyzetének* számbavételére irányult. E jól előkészített kérdőíves adatgyűjtésből, melyet a megyei honismereti bizottságok közreműködésével eredményesen sikerült megszervezni, alapos, elemző referátum is készült, melyet a Honismereti Bizottság illetékes munkacsoportjában és plenárisan is megvitatott.

A másik felmérés az elmúlt év *honismereti táborainak* számbavételét célozta, megelőzve a Honismereti Bizottságnak ezzel a témakörrel foglalkozó ülését. Ennek folytatása volt az idén tervezett honismereti táborokra vonatkozó teljesebb adatgyűjtés, amely aztán az idei honismereti táborok anyagi feltételeinek javítását szolgáló sikeres központi akció alapja volt. Ez az adatgyűjtés és az anyagi segítség csak első jele annak, hogy mozgalmunk központi vezetősége időszerű és fontos feladatnak tartja a honismereti táborok ügyének az eddiginél erőteljesebb gondozását, a bennük rejlő nevelő lehetőségek még jobb kibontakoztatását.

*

A Honismeret szinte megindulása óta helyt adott az országos és megyei táborok beszámolóinak. Ezzel nemcsak a fontos munkaterület iránti érdeklődést kívánta ébren tartani, hanem az újszerű kezdeményezések és a bevált módszerek terjesztésével jelentősen hozzájárult a honismereti tábori munka kibontakozásához. E beszámolók áttekintéséből érzékeltetni lehet ugyanis, hogy valóban egy országos honismereti hálózat vagy rendszer kialakulása felé haladtunk az elmúlt másfél évtizedben, de különösen a közelebbi esztendőkből. A sok jó, de nem elég széles körben ismert és központilag sem eléggé számon tartott kezdeményezés és eredmény beszédesen tanúsítja mozgalmunk életképességét, kezdeményezőerejét, az időszerű feladatok megoldásában való részvételét.

Egy példa a kínálkozó lehetőségekre: mozgalmunknak időszerű kérdése a középiskolákban folyó vagy nem folyó honismereti szakköri tevékenység erősítése. Egy példa arra, milyen lehetőségek kínálkoznak az ezzel kapcsolatos kulcsfontosságú kérdések megoldásához a honismereti táborok révén is. A tavalyi táborok említett felméréséből kiderült, hogy az ország megyéinek többségében szerveztek *középiskolai* honismereti tábort, s közöttük olyan megyékben is, ahol az ilyen iskolákban csak nagyon kevés honismereti szakkör működött.

*

A pályázati felkészítésben, de a honismereti munka nevelői feladatainak teljesítésében is alapvető fontosságú országos honismereti táborok létrejöttében jelentős szerep jutott a néprajzi–nyelvjárási ágazatnak, részben a Néprajzi Múzeumból irányított, nagy múltú gyűjtőmozgalmi tevékenység érett

¹ A Gödöllőn, 1983. július 4-én az Önkéntes Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtők XI. országos találkozóján elhangzott előadást rövidítve közöljük (*Szerk.*)

tapasztalatai révén, részben pedig annak a sok jó kapcsolatnak és megértő támogatásnak köszönhetően, amit az akkori gyűjtőmozgalom – fegyvertársi viszonyban az Akadémia Nyelvtudományi Intézetének munkatársaival – a Néprfront, a Népművelési (akkor még Népművészeti) Intézet és a KISZ KB részéről élvezett. Ennek az együttműködésnek nevezetes állomásai közül hadd említsem meg az Országos Diáknapokat megelőző keszthelyi Helikoni Ünnepeken kezdeményezett néprajzi–nyelvjárási diák-pályázatot, az együttműködésben mérőföldkőnek számító, nagy sikerű kalocsai Országos Honismereti Diákkonferenciát, az Országos Diáknapok hagyományossá vált ifjúsági néprajzi–nyelvjárási pályázatát. Mindezekről szálok vezetnek a honismereti táborokhoz is.

Külön kell szólnom a sátoraljaúj helyi országos honismereti táborról is, ahol már határozottan kirajzolódtak a későbbi honismereti táborokra is általában jellemző és a részt vevő fiatalokra vonzó hatású vonások: a különböző honismereti ágazatokat képviselő szakcsoportrendszer, a szakmailag felkészült és az ifjúsági honismereti munkában is járatos, jól kiválasztott szakcsoportvezetők, a gyűjtés és feldolgozás alapvető módszereit megismertető, a pályázati felkészítést szolgáló terepmunka, a politikai nevelést elményszerűen szolgáló hagyomány: emléktábla-állítás a meg nem jelölt történelmi emlékhelyeken, a nem szokványos módon megrendezett vetélkedők, s természetesen az életkori igényeket kielégítő sokféle érdekes, játékos vonzó élmény – s nem utolsósorban az a támogatás, amelyet a honismereti táborok a párt- és állami szervektől kaptak. A diáktáborok kiváló szakvezetői és szakcsoportvezetői a későbbiekben természetesen új és új kezdeményezéseket, módszereket honosítottak meg táboraikban.

Az országos táborok szakvezetői gárdája nem feltétlenül egyetlen megyéből regrutálódott. Ennek előnyös következménye volt, hogy a máshonnan jött szakvezetők tovább vihették megyéjükbe az országos táborok kiértelt tapasztalatait. Kívánatos megtartani azt a „hagyományt”, hogy az országos táborok lehetőleg minden alkalommal más-más megyébe kerüljenek, hiszen jól tudjuk, milyen lendületet adhat egy-egy megye honismereti munkájának az ott rendezett országos tábor (persze, ez meghívás kérdése is), s ilyen módon a tábor résztvevői számára ez egyúttal „honismereti országjárás”, új vidékek és emberek megismerésének lehetősége.

A megyei honismereti táborok jelentősége főképp abban áll, hogy megsokszorozzák azoknak a fiataloknak a számát, akik élvezhetik a jól vezetett honismereti táborok vonzó élményeket adó, szakmai és baráti kapcsolatokat teremtő, évközi tevékenységre is ösztönző hatását. Az ismétlődő táborok résztvevőinek továbbgondozása, együtt tartása külön figyelmet érdemlő feladat. Egyes megyékben már keresik – vagy már meg is találták – ennek útját-módját.

Eddig a középiskolás korú fiatalág honismereti táborairól esett szó. A középiskolás-táborok, és egyáltalán a középiskolákban folyó honismereti szakköri tevékenység erősítése – nem lehet elégszer hangsúlyozni – ma a honismereti munka jövőjének egyik kulcskérdése. Természetesen a szakmunkástanuló-intézetekben folyó munkáé is, amelyekben a szakköri felmérés tanulságai szerint – igen jelentős a honismereti tevékenység iránti érdeklődés. Nem szükséges külön magyarázni, hogy ennek milyen nagy a jelentősége. Éppen ezért kívánatos, hogy az ideai honismereti táborok lezajlása után, az eredmények és tapasztalatok olyannyira szükséges értékelésénél ez a kérdés külön figyelmet kapjon.

De térjünk rá az úttörő-korosztály honismereti táboraira! A Honismeretben több esetben is olvashattuk, milyen eleven, színes és nagyarányú honismereti tevékenység folyik a lelkes vezetők által irányított kisközösségekben. Éppen ezért rendkívül jelentős kezdeményezés a Csillebérci Nagytáborban már négy alkalommal megrendezett Országos Úttörő Népművészeti Tábor. (A legutóbbiról a Honismeret 1982. 6. számában olvashattunk beszámolót.) Rendkívül sokatmondó, hogy ennek az ezernél több résztvevővel rendezett tábornak mégsem volt „nagyüzemi” jellege. A tábor jól kiértelt, sajátos koncepciója, altábori rendszere, jól felkészült vezetői gárdája révén sikerült a gyermekek aktivitását figyelembe vevő programot és módszert kialakítani.

Nagy lépés történt egy olyan vezetőkör táborának kialakítása felé, melynek hatására ez a gárda – természetesen kisebb méretekben – sok tekintetben egységes szemlélettel és alapos felkészültséggel és a helyi adottságokhoz alkalmazkodva szervezhet, vezethet az országos táborhoz hasonló jellegű megyei vagy annál kisebb, területi táborokat.

A legfontosabbnak látszik előttem a táborszervezési, táborvezetői tapasztalatok összegyűjtésének és kicserélésének központi segítséggel való megvalósítása, beleértve ebbe az ideai honismereti táborok összesített, elemző értékelését, a közvetlen táborvezetői tapasztalatcserét (vagy tapasztalatcserét), a régebbi országos és megyei táborok adatainak, tapasztalatainak felkutatását és tanulmányoszerű feldolgozását is.

Igen fontos lenne megvizsgálni azt is, mit lehetne a középiskolai táborok szervezésénél, vezetésénél alkalmazni, elsősorban a vezetői gárda felkészítésének megoldására, továbbá az évközi szakköri tevékenységet ösztönző újszerű tábori pályázati feltételek kidolgozására gondolva (figyelembe véve esetleg a megyei táborok ajánlásait az országos táborban való részvételt illetőleg).

Morvay Péter